

MENPEKOENGANAKO ARRETA HEGO EUSKAL HERRIAN

SARRERA

Atal honetan, Hego Euskal Herriko gizarte-zerbitzuen errealitatea aztertuko dugu. Zehazki, zer behar dauden, eta gizarte-zerbitzuek behar horiei erantzuteko zer-nolako estaldura eskaintzen duten izango dira oraingo mintzagai nagusiak, “2008ko Txostena. Pertsona Nagusiak Espainian” izenburuko txostenean bildutako datu ofizialak oinarritzat hartuta.

Gizartean dauden **beharrak** aztertze aldera, eguneroko oinarrizko gauzak egiteko ezintasunen bat duten 65 urtetik gorako biztanleak hartuko ditugu menpekotzat edo zaindu beharrekoak. Era horretan, bada, menpekoen guztizkoa jakiteko, aipatutako pertsona horien egoera berean dauden eta 65 urte baino gutxiago dituzten biztanleak ere hartu behar dira aintzat, baina informazio hori ez dugu.

Eskaintzari dagokionez, gogoan izan behar da gizarte-zerbitzuek menpeko biztanleria osoaren premiei erantzuten dietela, alegia, eguneroko oinarrizko ekintzak gauzatzea eragozten dien urritasunen bat eta 65 urte baino gutxiago dituzten pertsonen premiei ere bai. Hortaz, gizarte-zerbitzuen benetako estaldura hemen agerrarazitakoa baino urriagoa da berez.

Txostenak gizarte-zerbitzuen eskaintzaren inguruan argitaratutako datuak Hego Euskal Herriko administrazioek emandakoetan daude oinarriturik, hau da, Euskal Autonomia Erkidegoko (EAEko) Foru Aldundiek eta Nafarroako Foru Erkidegoko Gobernuak emandako datuetan.

Gizarte-zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresa pribatuek ez dute euren prestazioari buruzko informaziorik ematen, eta, beraz, alor hori azterlan honetatik kanpo geratzen da, toki-kopuruaren gainekoa izan ezik, alderdi horretan arlo pribatuko datuak ere baitauek. Atal honetako gainerako informazioa, hau da, erabiltzaileen kopurua, estaldura, erabiltzaileak ordaindu beharrekoa eta abar, gizarte-zerbitzu publikoei edo itunpekoari buruzkoa da.

EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO GIZARTE-ZERBITZUAK. BEHARRAK ETA BENETAKO ESTALDURA 2008AN

Goian aipatutako txostenaren arabera, EAEn 65 urtetik gora eta eguneroko oinarritzko gauzak egiteko **ezintasunen** bat duten **155.200** lagun daude.

Gizarte-zerbitzuen **erabiltzaileen** kopurua, berriz, askoz txikiagoa da; izan ere, 36.216 pertsonak baino ez dute zerbitzuren bat jaso. **Beraz, alderdi horri dagokionez**, estaldura publikoak eta itunpekoak beharizanen %23,3 baino ez dute asetzen.

Hona hemen hainbat motatako gizarte-zerbitzu batzuei buruzko zifrak:

- **Etkez etxeko laguntza-zerbitzua** 21.891 lagunek hartu dute, alegia, zainketak behar dituzten biztanle guztien %14,1ek.

Dena dela, zerbitzu hori jasotzeak ez du esan nahi behar bestekoa denik. Hileko 20,61 orduko batez bestekoa, hots, astean 5 ordu, oso eskasa da.

Estaldura handiena eskaintzen duen gizarte-zerbitzua delarik ere, erabiltzaileek, batez beste, kostuaren %12,06 ordaintzen dute azkenean.

- **Egoitza** publiko nahiz itunpeko batean tokia lortu duten pertsonak 11.254 izan dira. Datu horrek menpekotasuna duten pertsona guztien %7,3ko estaldura adierazten du.

Egoitzako tokiaren azken kostuaren %43,5 erabiltzaileak ordaintzen duelarik, beraren premia duten biztanleei gastu handiena eragiten dien gizarte-zerbitzua da, banako kostu handienekoa ez ezik.

Ekimen pribatuaren presentzia nabarmena da egoitza-zerbitzuetan, tokien %22 pribatuak dira eta (%31,4 baino ez dira publiko, eta %46,6, itunpeko).

- **Eguneko zentroek** 2.831 laguni ematen diete zerbitzua. Estaldura publiko zein itunpeko estaldura urriek menpeko biztanle guztien %1,8ri baino ez diote erantzuten.

Eguneko zentroen kasuan, erabiltzaileak zerbitzuaren azken kostuaren %23 ordaintzen du guztira.

Eguneko zentroetan ere, ekimen pribatuaren presentzia oso handia da: tokien %16 dira pribatuak (publikoak %52,2 dira, eta itunpekoak, %31,8).

- **Etxez etxeko janari-zerbitzua** 240 lagunek erabiltzen dute; hau da, eguneroko oinarrizko ekintzak gauzatzea oztopatzen dien urritasunen bat eta 65 urte edo gehiago dituzten biztanleen %0,2 dira estaldura horren onuradunak. Zerbitzu hori Araban baino ez da eskaintzen.

GIZARTE ZERBITZU PUBLIKOEI ZEIN ITUNPEKOEI BURUZKO TAULA.
EAE, 2008

	ETXEKO LAGUNTZA ZERBITZUA	EGOITZAK	EGUNEKO ZENTROAK	ETXEZ ETXEKO JANARI ZERBITZUA	GUZTIRA
> 65 URTE ETA EOEtarako EZINTASUNEN BAT DUTEN PERTSONAK					155.200
ERABILTZAILEAK ⁽¹⁾	21.891	11.254	2.831 ⁽²⁾	240 ⁽³⁾	36.216
ESTALDURA TASA (%)	14,1	7,3	1,8	0,2	23,3
ERABILTZAILEAK ORDAINDU BEHARREKOA (%)	12,06	43,5	23		
ORDUAK / HILEKO / ERABILTZAILEKO	20,61				

Iturria: "2008ko Txostena. Pertsona nagusiak Espainian"

- (1) *Aipatutakoei Araban Tutoretzapeko Etxebizitzetan arreta egiten zaien beste 341 erabiltzaile gehitu behar zaizkie.*
- (2) *Aipatutako horiei ez ezik, beste 147 erabiltzailereri ere egin zaie arreta Arabako Foru Aldundiko Eguneko Arretarako Landa Zentroetan, bai eta beste 20 pertsonari ere, Arabako Egoitza Publikoetako Eguneko Arretan.*
- (3) *Zerbitzu hau Araban baino ez da eskaintzen.*

NAFARROAKO GIZARTE-ZERBITZUAK. BEHARRAK ETA BENETAKO ESTALDURA 2008AN

Nafarroako Foru Erkidegoan, 65 urte baino gehiago eta eguneroko oinarritzko ekintzak gauzatzeko ezintasuna duten 44.300 pertsona daude. Horiexek hartu ditugu gizarte-zerbitzuen beharra duen erreferentziako biztanleriatzat.

Horietatik, ordea, zerbitzuren bat jasotzen duten pertsonak 6.660 besterik ez dira. Beraz, gizarte-zerbitzu publikoen eta itunpekoen estaldurak zainketaren bat behar duten biztanleen %15i baino ez zaio heltzen.

Jasotako zerbitzuak motaren arabera sailkaturik, hauxe ikusten dugu:

- 3.660 lagunek, hau da, eguneroko oinarritzko gauzak egiteko nolabaiteko zailtasuna duten biztanleen %8,2k, jasotzen dute **etxez etxeko laguntza-zerbitzua**.

Horrez gain, estaldura-mailari buruzko ideia zehatzagoa egitearren, erabiltzaile bakoitzari, batez beste, soilik 10,5 ordu eskaintzen zaizkio hilean (joan-etorriak, prestakuntza eta koordinazioa, alegia, zerbitzuan emandako ordu guztien %23,3, denbora horren barruan zenbatuta).

Estaldurari dagokionez gehien eskaintzen den gizarte-zerbitzua izan arren, erabiltzaileak zerbitzuaren kostuaren %50 ordaindu behar du.

- Guztira, 2.566 lagunek dute tokia **egoitza** publikoetan eta itunpekoetan; zifra horrek arreta behar duten pertsonen %5,8 adierazten du.

Zerbitzu horren azken prezioan, parte-hartze publikoa oso txikia da, eta erabiltzaileari egoitzako tokiaren kostuaren %73 ordainarazten zaio.

Egoitzetako tokien %24,5 publikoak dira, itunpekoak %15,9, eta pribatuak %59,6.

- **Eguneko zentroetara** 257 erabiltzaile joaten dira, hots, erreferentziako biztanleriaren %0,6.

Kasu horretan ere, erabiltzaileek eguneko zentroaren prezioaren %43 ordaindu behar dute.

Eguneko zentroen hariari jarraituz, ekimen pribatuaren pisu handia erakusten duten datuak ere baditugu. Eguneke zentroetako tokien %10,3 besterik ez dira publiko, itunpekoak %14,8 eta pribatuak %74,9 direlarik.

- 177 lagunek erabiltzen dute **etxez etxeko janari-zerbitzua edo arropa garbitzeko zerbitzua**; laguntza behar duten biztanleen %0,4 dira horiek.

GIZARTE ZERBITZUEI BURUZKO TAULA. NAFARROA, 2008

	ETXEKO LAGUNTZA ZERBITZUA	EGOITZAK	EGUNEKO ZENTROAK	JANARI ETA GARBIKETA ZERBITZUA	GUZTIRA
> 65 URTE ETA EOEetarako EZINTASUNEN BAT DUTEN PERTSONAK					44.300
ERABILTZAILEAK	3.660	2.566	257	177	6.660
ESTALDURA TASA (%)	8,2	5,8	0,6	0,4	15,0
ERABILTZAILEAK ORDAINDU BEHARREKOA (%)	50	73	43		
ORDUAK / HILEKO / ERABILTZAILEKO	10,5				

Iturria: "2008ko Txostena. Pertsona nagusiak Espainian"

ONDORIOZTAPENAK

Hego Euskal Herriko gizarte-zerbitzuen estaldura ez da inondik ere nahikoa. Izan ere, EAEko menpeko biztanleriaren %76,7k eta Nafarroakoaren %85ek ez dute inolako zerbitzu publikorik edo itunpekorik jasotzen. Era horretan, Hego Euskal Herrian, 200.000 pertsonak dute 65 urte baino gehiago eta eguneroko oinarritzko ekintzak garatzeko ezintasunen bat, eta 42.876k besterik ez dute gizarte-zerbitzuren bat erabiltzeko aukera. Beraz, gizarte-zerbitzu publikoen eta itunpekoen estalduraren hartzaileak menpeko biztanleriaren %21,5 baino ez dira.

Ematen diren zerbitzuetan, gabezia garrantzitsuak hautematen dira, askotan zerbitzu-maila oso eskasa baita, erabiltzaileak kostuaren zati handi bat ordaindu behar izateaz gainera.

Bestalde, ekimen pribatuaren presentzia handiak agerian uzten du administrazio publikoen utzikeria, bai eta 65 urtetik gora eta eguneroko oinarrizko ekintzetarako ezintasunen bat duten pertsonen zaintza eta hori bezain funtsezkoak diren beste premia asko merkatu-gai bihurtu nahia ere.

ELAk menpekotasun-egoera guztiei erantzuteko moduko sistema publiko, unibertsal eta doakoa (zergen bidez finantzatua) aldarrikatzen du, gizarte-zerbitzuen arloan.